

inimicos existimetis, ut dicit divinus apostolus, *sed consolemini ut fratres (II Thess. III)* ostendentes Dei imitationem.

Omnino enim considerabitis, o sanctissimi, ex Scripturæ historia de Aaron sancto Domini sicut eum divinus appellavit Spiritus, quod ea quæ per vim et non ex intrinseca animi malitia fiunt, sequitur justa condonatio, excepta perfecta verbi abnegatione, et ad perfectam impietatem abductione. Aaron enim ille cum prisca populi cessisset impetui, et ad idolum fabricandum eis fuisset adminiſter, a fratre quidem fuit reprehensus; sed cum se id per vim coactum fecisse in sua assereret defensione, nullam a Deo accipit increpationem, neque privatur dignitate pontificatus (*Exod. XXXII*). Omnino ad internum germanum in Deum cultum aspiciente eo *qui sigillatim* **B** *ſanzit corda nostra (Psal. LXXII)*, ut dicit magnus David, et non ad externam temeritatem. Ostensa

A ergo nostræ in rectum verbum sententiæ sanitate et consensione, ex eo quod citra morem quidem simus parati condemnare quidem ita quæ absurde facta sunt, comprobare autem et confirmare dogmata pietatis dicæ sanctæ sextæ synodi, nos complectimini, o fratres venerandi. *Alter alterius enim onera portate, et sic implete legem Christi*, voce maxima nobis clamat divinus apostolus (*Gal. II*), ut unanimes in uno spiritu glorificemus Deum et Patrem Domini nostri Jesu Christi.

Subscriptio.

Fortis in Domino, ora pro nobis sanctissime et beatissime frater.

EPISTOLA IV.

BENEDICTI ARCHIEPISCOPI MEDIOLANI QUERIMONIA IN SYNODO DE CONSTANTINO PAPA.

Vide infra inter scripta Ben. dicti.

ANNO DOMINI DCCIX.

CEOLFRIDUS,

ANGLO-SAXO PRESBYTER.

NOTITIA HISTORICA IN CEOLFRIDUM.

(Fabric., Biblioth. med. et infim. Lat.)

Ceolfridus, aliis *Geolfridus*, presbyter et post (a) **C** Benedictum Biscopium abbas sanctorum Petri et Pauli, ordinis Benedictini, Wiremutensis et Girovicensis in Anglia per annos 35, diem apud Lingonas in Gallia Narbonensi obiit anno 716, VII Kalend. Octob., ætatis 74, dignis laudibus a Beda (b), quem doctrina imbuit, celebratus. Consulenti Naitoni regi Pictorum (c) *de legitima observatione Paschæ et de tonsura clericorum*, scripsit utilem epistolam, per quam ipse regi satisfecit, et rex gentem suam ad concordiam Ecclesiæ reduxit. Hanc epistolam servavit idem Beda, lib. v Hist. eccles., cap. 22, unde accepit Speelmanus, pag. 200, tom. I Conciliorum Britannicæ; accipere cæteri Conciliorum editores ad annum 714, cum circa annum 709 scriptam colligat Norisius (d). **D**

Harduinus, in sua Conciliorum editione, secutus est Petrum Franciscum Chiffetium, qui Historiam Bedæ recensuit in Concordia Bedæ et Fredegarii Scholastici, Parisiis, 1681-4. Alia Ceolfridi, quæ Balæus, centur. I, cap. 95, et ex eo Balæo Pitseus, pag. 123, memorat, *Homilias solennes*, ad monachos suos *Epistolas, Testamentum ad Hunebertum*, et *De sua peregrinatione*, nescio an quisquam oculis usurpavit. Vita scripta a *Wicberto* successore et anno 750 martyre, ut idem Pitseus, pag. 124, sed ubi pro *regnante in Northumbria Ceolfrido*, legendum *Ceolulpho*, de quo mox. Apud Cangium quoque emendandum est quod Ceolfridum abbatem sanctorum Petri et Pauli diversum facit ab abbate Wiremutensi.

(a) Vide Lelandus, cap. 81.

(b) Idem Lelandus, cap. 82.

(c) Sigebertus, cap. 67, de Script. eccles.; Tri-

themius, cap. 240 et II, 20, Illust. Bened.

(d) Dissert. 3 de Cyclo Paschali Ravennate, pag. 158; Oudinus, tom. I, pag. 1665.

quicumque comederit fermentatum in domibus vestris, peribit anima illa de Israel, a die primo usque ad diem septimam (Exod. xii), etc., usque dum ait: *In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra Ægypti (Ibid.)*. Primum ergo diem azymorum appellat eum in quo exercitum eorum esset educturus de Ægypto. Constat autem quia non decima quarta die, in cuius vespera agnus est immolatus, et quæ proprie pascha sive phase dicitur, sed decima quinta sunt educti ex Ægypto, sicut in libro Numerorum apertissime scribitur: *Profecti igitur de Ramesse quinta decima die mensis primi, altera die fecerunt phase filii Israel in manu excelsa (Num. xxxiii)*. Septem ergo dies azymorum, in quarum prima eductus est populus Domini ex Ægypto, ab initio (ut diximus) tertiæ septimanæ, hoc est, a quinta decima die mensis primi usque ad vigesimam primam ejusdem mensis diem completam computari oportet. Porro dies quartus decimus extra hunc numerum separatim, sub paschæ titulo prenotatur, sicut Exodi sequentia patenter edocent. Ubi cum dictum esset: *In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra Ægypti*, protinus additum est: *Et custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo. Primo mense quarta decima die mensis comeditis azyma usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vesperam. Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris (Exod. xii)*. Quis enim non videat a quarta decima usque ad vigesimam primam non septem solummodo, sed octo potius esse dies, si et ipsa quarta decima annumeretur? Sin autem (ut diligentius explorata Scripturæ veritas docet) a vespera diei quartæ decimæ usque ad vesperam vigesimam primæ computaverimus, videbimus profecto quod ita dies quartam decimam vesperam suam festi paschalis initium porrigat, ut non amplius tota sacra solemnitas quam septem tantummodo noctes cum totidem diebus comprehendat. Unde vera esse probatur nostra definitio, qua tempus paschale primo mense anni et tertia ejus hebdomada celebrandum esse diximus. Veraciter enim tertia agitur hebdomada, quod a vespera decimæ quartæ diei incipit, et in vespera vigesimæ primæ completur.

Postquam vero pascha nostram immolatus est Christus, diemque nobis dominicam, quæ apud antiquos una vel prima Sabbati sive Sabbatorum vocatur, gaudio suæ resurrectionis fecit esse solemnem, ita hanc nunc apostolica traditio festis paschalibus inseruit, ut nihil omnino tempore paschæ legalis præoccupandum, nihil minuendum esse decerneret, quin potius statuit ut expectaretur juxta præceptum legis idem primus anni mensis, expectaretur quarta decima dies illius, expectaretur vespera ejusdem. Et cum hæc dies in Sabbatum forte incideret, *tolle rot unusquisque agnum per familias et domos suas, et immolarent eum ad vesperam (Ibid.)*, id est, præpararent omnes Ecclesiam per orbem, quæ unam catholicam faciunt, panem et vinum in mysterium carnis et sanguinis agni immaculati, qui abstulit peccata mundi, et, præcedente congrua lectionum, oratio-

num et caeremoniarum paschalium solemnitate, offerrent hæc Domino in spem futuræ suæ redemptionis. Ipsa est enim eadem nox in qua de Ægypto per sanguinem agni Israelitica plebs erepta est, ipsa est in qua per resurrectionem Christi liberatus est a morte æterna omnis Dei populus. Mane autem illucescente die dominica, primam paschalis festi diem celebrarent. Ipsa est enim dies in qua resurrectionis suæ gloriam Dominus multifario piæ revelationis gaudio discipulis patefecit. Ipsa prima dies azymorum, de qua multum distincte in Levitico scriptum est: *Mense primo, quarta decima die mensis hujus ad vesperam phase Domini est, et quinta decima die mensis hujus solemnitas azymorum Domini est. Septem diebus azyma comedetis, dies primus erit celebratissimus sanctusque*. Si ergo fieri posset ut semper in diem quintum decimum primi mensis, id est, in lunam quintam decimam, dominica dies incurreret, uno semper eodemque tempore cum antiquo Dei populo, tanquam sacramentorum genere discreto, sicut una eademque fide, pascha celebrare possemus. Quia vero dies septimanæ non æquali cum luna tramite procurrit, decrevit apostolica traditio, quæ per beatum Petrum Romæ prædicata, per Marcum evangelistam et interpretem ipsius Alexandriæ confirmata est, ut, adveniente primo mense, adveniente in eo vespera diei quartæ decimæ, expectetur etiam dies dominica a quinta decima usque ad vicesimam primam diem ejusdem mensis. In quacunque enim harum inventa fuerit, merito in ea pascha celebrabitur, quia nimirum hæc ad numerum pertinet illarum septem dierum quibus azyma celebrari jubetur. Itaque fit ut nunquam pascha nostram a septimana mensis primi tertia in utramvis partem declinet, sed vel totam eam, id est, omnes septem legalium azymorum dies, vel certe aliquos de illis teneat. Nam etsi saltem unum ex eis, hoc est ipsum septimum apprehenderit, quem tam excellenter Scriptura commendat: *Dies autem, inquit, septimus erit celebrior et sanctior, nullumque servile opus fiet in eo (Ibid.)*, nullus arguere nos poterit quod non recte dominicum paschæ diem, quem de Evangelio suscepimus, in ipsa quam lex statuit tertia primi mensis hebdomada celebremus.

Cujus observantiæ catholica ratione patefacta, patet e contrario error irrationabilis eorum qui præfixos in lege terminos, nulla cogente necessitate, vel anticipare vel transcendere præsumunt. Namque sine ratione necessitatis alicujus anticipant illi tempus in lege præscriptum, qui Dominicum paschæ diem a quarta decima mensis primi usque ad vicesimam putant lunam esse servandum. Cum enim a vespera diei tertiæ decimæ vigiliæ sanctæ noctis celebrare incipiunt, claret quod illum in exordio sui paschæ diem statuunt, cujus nullam omnino mentionem in decreto legis inveniunt. Et cum vicesima prima die mensis pascha dominicum celebrare refugiunt, patet profecto quod illam per omnia diem a sua solemnitate secerant, quam lex majore præ-

cæteris festiuitate memorabilem sæpenumero commendat. Sicque diem paschæ ordine perverso, et aliquando in secunda hebdomada totam compleant, et nunquam in hebdomadæ tertiæ die septimo ponant.

Rursumque qui a sexta decima die mensis sæpediti usque ad vicesimam secundam pascha celebrandum magis autumant, non minore utique errore (tametsi altero latere) a recto veritatis tramite divertunt, et veluti naufragia Scyllæ fugientes, in Charybdis voragine submergendi decidunt. Nam cum a luna decima sexta primi mensis oriente, id est, a vespera diei quintæ decimæ pascha incipiendum doceant, nimirum constat quod quartam decimam diem mensis ejusdem, quam lex primitus est præcipue commendata, a sua prorsus solemnitate secludunt, ita ut quintæ decimæ, in qua populis Dei ab Ægyptiaci servitute redemptus est, et in qua Dominus suo mundum sanguine a peccatorum tenebris liberavit, in qua etiam sepultus spem nobis post mortem beatæ quietis tribuit, vix vesperam tangant. Idemque pœnam erroris sui in semetipsos recipientes, cum in vicesima secunda die mensis paschæ diem statuunt dominicum, legitimos utique terminos paschæ aperta transgressione violant, ut pote qui ab illius diei vespera pascha incipiunt, in qua hoc lex consummari et perfici debere decrevit. Illam in pascha diem assignent primam, cuius in lege mentio nulla usquam reperitur, id est, quartæ primam septimanæ. Qui utriusque non solum in definitione et computo lunaris ætatis, sed et in mensis primi nonnunquam inventione falluntur. Quæ disputatio major est quam epistola hac vel valeat comprehendere, vel debeat.

Tantum hoc dicam, quod per æquinocium vernale semper inenarrabiliter posset inveniri qui mensis juxta computum lunæ primus anni, qui esse debet ultimus. Æquinocium autem juxta sententiam Omnium Orientalium, et maxime Ægyptiorum, quibus cæteris doctoribus calculandi palmam tenent, duodecimo Kalendarum Aprilium die provenire consuevit, et etiam ipsi horologica inspectione probavimus. Quæcumque ergo luna ante æquinocium plena est, quarta decima videlicet vel quinta decima existens, hæc ad præcedentis anni novissimum pertinet mensem, ideoque paschæ celebrando habilis non est. Quæ vero post æquinocium, vel in ipso æquinocio suum plenilunium habet, in hæc absque ulla dubietate, quia prius mensis est, et antiquos pascha celebrare solitos, et nos, ubi Dominica dies advenerit, celebrare debere noscendum est. Quod ita fieri oportere illa nimirum ratio cogit, quia in Genesi scriptum est quod *Deus fecit duo magna luminaria; luminare majus ut præsetet diei, et luminare minus ut præsetet nocti (Genes. 1)*. Vel, sicut alia dicit editio, *luminare majus in inchoationem diei; et luminare minus in inchoationem noctis*. Sicut ergo prius sol a medio præcedens Orientis æquinocium vernale suo præfixit exortu, deinde luna sola ad vesperam occidente, et ipsa plena a medio secuta est

A Orientis, ita omnibus annis idem primus lunæ mensis eodem necesse est ordine reservari, ut non ante æquinocium, sed vel ipso æquinocitii die (sicut in principio factum est) vel eo transceso plenilunium habere debeat. At si uno saltem die plenilunium tempus æquinocitii præcesserit, non hæc primo mense anni incipientis, sed ultimo potius præteriti, lunam esse ascribendam, et ideo festis paschalibus inhabilem, memorata ratio probat.

Quod si mysticam quoque vos in his rationem audire delectat, primo mense anni, qui etiam mensis novorum dictus est, pascha facere jubemur, quia, renovato ad amorem cœlestium spiritu mentis nostræ, sacramenta dominicæ resurrectionis et ereptionis nostræ celebrare debemus. Tertia ejusdem mensis septimana facere præcipimur, quia ante legem et sub lege promissus, tertio tempore sæculi cum gratia venit ipse qui pascha nostrum immolaretur Christus, quia tertia post immolationem suæ passionis die resurrectionis a mortuis, hæc Dominicam vocari, et in ea nos annuatim paschalia ejusdem resurrectionis voluit festa celebrare. Quia nos quoque ita solum veraciter ejus solemnia celebramus, si per fidem et charitatem pascha, id est, transitum de hoc mundo, ad Patrem cum illo facere curamus. Post æquinocium veris plenilunium mensis præcipimur observare paschalis, ut videlicet primo sol longiorem nocte faciat diem, deinde luna plenum suæ lucis orbem mundo præsentet, quia primo quidem sol justitiæ, in cujus pennis est sanitas, id est, Dominus Jesus, per resurrectionis suæ triumphum cunctas mortis tenebras superavit, ac sic ascendens in cœlos, misso desuper Spiritu, Ecclesiam suam, quæ sæpe lunæ vocabulo designetur, internæ gratiæ luce replevit. Quem videlicet ordinem nostræ salutis propheta contemplatus aiebat: *Elevatus est sol, et luna stetit in ordine suo (Mal. 14)*. Qui ergo plenitudinem lunæ paschalis ante æquinocium provenire posse contemderit, talis in mysteriorum celebratione maximorum a sanctorum quidem Scripturarum doctrina discordat; concordat autem eis qui sine præveniente gratia Christi se salvari posse confidunt. Qui, etsi vera lux tenebras mundi moriendo ac resurgendo nunquam vicisset, perfectam se habere posse justitiam dogmatizare præsumunt. Itaque per æquinociale solis exortum post plenilunium primi mensis hunc ex ordine subsequens, id est, post completam diem ejusdem mensis quartam decimam, quæ cuncta ex lege observanda accepimus, exspectamus adhuc, momento Evangelio, in ipsa hebdomada tertia tempus diei Dominicæ, et sic demum votiva paschæ nostri festa celebramus. Ut indicemus nos non cum antiquis excusum Ægyptiæ servitutis jugum venerari, sed redemptionem totius mundi, quæ in antiqui Dei populi liberatione præfigurata, in Christi autem resurrectione completa est, devota fide ac dilectione colere, ut de resurrectionis etiam nostræ, quam eadem die Dominica futuram credimus, spe nos certissima gaudere signemus.

Hic autem, quem vobis sequendum monstramus, A computus paschæ decennovennali circulo continetur, qui dudum quidem, hoc est ipsis apostolorum temporibus, jam servari in Ecclesia cœpit, maxime Romæ et Ægypti, ut supra jam diximus. Sed per industriam Eusebii, qui a beato martyre Pamphilo cognomen habet, distinctius in ordinem compositus est, ut quod eatenus per Alexandriæ pontificem singulis annis per omnes Ecclesias mandari consueverat, jam deinde congesta in ordinem serie lunæ quartæ decimæ, facillime posset ab omnibus sciri. Cujus computum paschalis Theophilus Alexandriæ præsul in centum annorum tempus Theodosio imperatori composuit. Item successor ejus Cyrillus seriem nonaginta et quinque annorum in quinque decennorenalibus circulis comprehendit. Post quem Dionysius Exiguus totidem alios ex ordine pari schemate subnexuit, qui ad nostra usque tempora pertingebant. Quibus termino appropinquantibus tanta hodie calculatorum exuberat copia, ut etiam in nostris per Britanniam Ecclesiis plures sint qui, mandatis memoriæ veteribus illis Ægyptiorum argumentis, facillime possint in quolibet spatia temporum paschales protendere circulos, etiamsi ad quingentos usque et triginta duos voluerint annos. Quibus expletis, omnia quæ ad solis et lunæ, mensis et septimanæ, consequentiam spectant, eodem quo prius ordine recurrunt. Ideo autem circulos eodem temporum instantium vobis mittere supersedimus, quia de ratione tantum temporis paschalis instrui quærentes, ipsos vobis circulos paschæ catholicos abundare probastis.

Verum his de pascha succincte, ut petistis, strictimque commemoratis, tonsuram quoque (de qua pariter vobis litteras fieri voluistis) hortor ut ecclesiasticam et Christianæ fidei congruam habere curetis. Et quidem scimus quia neque apostoli omnes uno eodemque sunt modo tonsi, neque nunc Ecclesia catholica, sicut una fide, spe et charitate in Deum consentit, ita et jam una atque indissimili totum per orbem tonsuræ sibi forma congruit. Denique ut superiora, id est, patriarcharum tempora respiciamus, Job, exemplar patientiæ, ingruente tribulationum articulo, caput totondit; probavit utique quia tempore felicitatis capillos nutrire consueverat. At Joseph et ipse castitatis, humilitatis, pietatis, cæterarumque virtutum, exsecutor ac doctor eximius, cum esset servitio absolvendus, tonsus esse legitur; patet profecto quia tempore servitutis tonsus in carcere crinibus manere solebat. Ecce uterque vir Dei diversum ab altero vultus habitum foris præmonstrabat, quorum tamen intus conscientia in parili virtutum sibi gratia concordabat. Verum si profiteri nobis liberum est, quia tonsuræ discrimen non noceat quibus pura in Deum fides et charitas in proximum sincera est, maxime cum nunquam patribus catholicis sicut de paschæ vel fidei diversitate conflictus, ita etiam de tonsuræ differentia legatur aliqua fuisse controversia, inter omnes tamen quas in Ecclesia

vel in universo hominum genere reperimus tonsuras, nullam magis sequendam nobis amplectendamque jure dixerim ea quam in capite suo gestabat ille cui se contenti Dominus ait: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam, et tibi dabo claves regni cælorum* (Matth. xxvi). Nullam vero magis abominandam detestandamque merito eunctis fidelibus crediderim ea quam habebat ille cui gratiam sancti Spiritus comparare volenti dicit idem Petrus: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non enim est tibi pars neque sors in sermone hoc* (Act. viii). Neque vero ob id tantum in coronam attondimur, quia Petrus ita attonsus est, sed quia Petrus in memoriam dominicæ passionis ita attonsus est, idcirco et nos, qui per eandem passionem salvari desideramus, ipsius passionis signum cum illo in vertice, summa videlicet corporis nostri parte, gestamus. Sicut enim omnis Ecclesia, quæ per mortem sui vivificantis Ecclesia facta est, signum sanctæ crucis ejus in fronte portare consuevit, ut crebro vexilli hujus munimine a malignorum spirituum defendatur incursibus, crebra hujus admonitione doceatur, se quoque carnem suam cum vitis et concupiscentiis crucifigere debere; ita etiam oportet eos qui vel monachi votum, vel gradum clericatus habentes, ærtioribus se necesse habent pro Domino continentiam frons astringere.

Formam quoque coronæ, quam ipse in passione sua spineam portavit in capite, ut spinas ac tribulos peccatorum nostrorum portaret, id est, exportaret et auferret a nobis, suo quemque in capite per tonsuram præferre, ut se etiam irrisiones et opprobria pro illo libenter ac prompto animo sufferre ipso etiam frontispicio doceant, ut coronam vitæ æternæ, quam reponisit Deus diligentibus se, semper expectare, proque hujus perceptione et adversa se mundi et prospera contemnere designent. Cæterum tonsuram eam quam magum ferunt habuisse Simonem, quis rogo fidelium non statim cum ipsa magia primo detestetur et merito exsufflet? Quæ aspectu in frontis quidem superficie coronæ videtur speciem præferre, sed ubi ad cervicem considerando perveneris, decurtatam eam quam te videre putabas invenies coronam. Ut merito talem simoniacis et non Christianis habitum convenire cognoscas, qui in præsentem quidem vitam a deceptis hominibus putabantur digni perpetuæ gloriæ coronæ, sed in ea quæ hanc sequitur vitam, non solum omni spe coronæ privati, sed æterna insuper sunt pœna damnati. Neque vero me hæc ita prosecutum æstimes, quasi eos qui hanc tonsuram habent condemnandos judicem, si fide et operibus unitati catholicæ favorint, imo confidenter profiteor plurimos ex eis sanctos ac Deo dignos existisse. Ex quibus est Adamnanus abbas et sacerdos Columbiensium egregius; qui cum, legatus suæ gentis ad Alfridum regem missus, nostrum quoque monasterium videre voluisset, vitam-

que in moribus ac verbis prudentiam, humilitatem, religionem, ostenderet, dixi illi inter alia colloquens: **O**bsacro, sancte frater, qui ad coronam te vitæ quæ terminum nesciat tendere credis, quid contrario tuæ fidei habitu terminatam in capite coronæ imaginem portas? Et si consortium beati Petri quæris, cur ejus quem ille anathematizavit tonsuræ imaginem imitaris, et non potius ejus cum quo in æternum beatus vivere cupis, etiam nunc habitum te, quantum potes, diligere monstras? Respondit ille: **S**cias pro certo, frater mi dilecte, quia etsi Simonis tonsuram ex consuetudine patriæ habeam, simoniacam tamen perfidiam tota mente detestor ac respuo, beatissimi autem apostolorum principis, quantum mea parvitas sufficit, vestigia sequi desidero. At ego: **C**redo, inquam, vere quod ita sit, sed tamen indicio sit quod ea quæ apostoli sunt Petri in abdito cordis amplectimini, si quæ ejus esse nostis etiam in facie tenetis. Namque prudentiam tuam facillime dijudicare reor quod aptius multo sit ejus quem toto corde abominaris, hujusque horrendam faciem videre refugis, habitum vultus a tuo vultu Deo jam dicato separare, et e contra ejus, quem apud Deum patrem habere patronum quæris, sicut facta vel monita cupis sequi, sic etiam morem habitus te imitari condeceat. Hæc tunc Adamnano dixi: qui quidem quantum conspectis Ecclesiarum nostrarum statuta profecisset probavit, cum reversus ad Scotiam multas postea gentis ejusdem turbas ad catholicam temporis paschalis observantiam sua prædicatione correxit, tametsi eos qui in Hii insula morabantur monachos, quibusque speciali rectoris jure præerat, necdum ad viam statuti melioris reducere valebat. Tonsuram quoque, si tantum sibi auctoritatis subesset, emendare meminisset.

Sed et nunc tuam prudentiam, rex, admoneo, ut ea quæ unitati catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ con-

tinuant, una cum gente, cui te Rex regum et Dominus dominorum præfecit, in omnibus servare contendas. Sic enim fit ut post acceptam temporalis regni potentiam ipse beatissimus apostolorum princeps cœlestis quoque regni tibi tuisque cum exteris electis libens pandat introitum. Gratia te regis æterni longiori tempore regnantem ad nostram omnium pacem custodiat incolunem, dilectissime in Christo fili.

DECRETUM REGIS NAITANI

Pro catholico Pasche, et Romana tonsura.

Hæc epistola cum presente rege Naitano multisque viris doctioribus esset lecta, ac diligenter ab his qui intelligere poterant in linguam ejus propriam interpretata, multum de ejus exhortatione gavisus esse perhibetur, ita ut surgens de medio optimatum suorum consessu genua flecteret in terram, Deo gratias agens, quod tale munusculum de terra Anglorum mereretur accipere. Et quidem et antea novi, inquit, quia hæc erat vera paschæ celebratio, sed intantum modo rationem hujus temporis observandam cognosco, ut parum mihi omnino videar de his antea intellexisse. Unde palam profiteor, vobisque qui assidetis præsidentibus protestor, quia hoc observare tempus paschæ cum universa mea gente perpetuo volo, et hanc acclpere debere tonsuram, quam plenam esse rationis audivimus, omnes qui in regno meo sunt clericos decerno. Nec inora, quæ dixerat regia auctoritate perfectit. Statim uamque jussu publico mittebantur ad transcribendum, discendum, observandum per universas Pictorum provincias circuli paschæ decennovales, obliteratis per omnia erroneis octoginta et quatuor annorum circulis. Attondebantur omnes in coronam ministri altaris ac monachi, et quasi novo se discipulatu beatissimi apostolorum principis Petri subditam, ejusque tutandam patrocinio, gens correctæ gaudebat.

ANNO DOMINI DCCXVII.

FELIX,

RAVENNATENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA IN FELICEM.

(Ughelli, Ital. Sacr. tom. II.)

Felix (a) Ravennatum archiepiscopus creatus est anno 707 (b), Romæque consecratus. Cæterum, fi-

(a) De eo plura Ciacconius edit. noviss. tom. I, pag. 499.

(b) Ex Anastasio habemus Felicem consecratum fuisse a Constantino summo pontifice, qui nounisi

dei parum memor quam in consecratione fuerat professus, reversus Ravennam, cives compulsi ut Cæ-

anno 708 electus fuit, die 4 vel 7 mensis Martii. Unde non potuit Felix consecrari ante prædictum annum. Cum vero Agnellus in suo Pontificali dicat sediisse Felicem an. 8, mens. 7, diebus 19, et obiisse die